

2.3.2021

Eduskunta
siv@eduskunta.fi

Asia: HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Kiitän mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä.

Esiin nostamani näkökulmat perustuvat Kainuun alueella sijaitsevien kuntien rehtoreiden ja sivistysjohtajien kanssa käymiini keskusteluihin ja heidän kokemuksiinsa.

Pidän tärkeänä, että kunnilla säilyy mahdollisuus valita, miten ne järjestävät opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien palvelut. Siksi niiden järjestäminen tulisi säätää kuntien tehtäväksi. Kunnat ja niiden tarpeet ovat erilaisia, eikä yksi malli toimi kaikkialla. Mikäli maakunta ja sen kaikki kunnat yhdessä päättävät, että ne haluavat maakunnan järjestävän oppilas- ja opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, on kunnilla oltava oikeus yhdessä siirtää tämä tehtävä maakunnalle.

Koulujen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestäminen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän alueella

Kainuussa sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä järjestää jäsenkuntiensa puolesta opiskeluhuollon psykologipalvelut esiopetuksesta toiselle asteelle Puolankaa lukuun ottamatta. Jäsenkunnat ovat järjestäneet kuraattoripalvelut osin kuntakohtaisesti ja osin usean kunnan yhteistyönä. Kainuun pienuus maakuntana on johtanut vallitsevaan toimintamalliin. Ratkaisuun vaikutti voimakkaasti kuntien vaikeudet psykologien rekrytoinnissa.

Viime vuosina perusasteella on toiminut noin kymmenen (10) koulupsykologia ja toisella asteella nuorisopsykologi-nimikkeellä neljä (4) psykologia. Kukin psykologi työskentelee nimetyillä vastuukouluilla/oppilaitoksissa. Kuntayhtymä on osin turvautunut ostopalveluihin koulupsykologipalvelun järjestämisessä, koska avoinna oleviin tehtäviin ei ole saatu rekrytoitua työntekijöitä.

Järjestämismallin hyviä puolia ja heikkouksia

Kainuussa kokemukset vaihtelevat. Ylimmän johdon näkökulmasta psykologien rekrytointi, johtaminen ja hallintovastuu on helpottunut, kun taas rehtorin ja opettajan näkökulmasta erityisesti psykologipalvelut ovat saattaneet erkaantua kauas lasten ja nuorten arjesta.

2.3.2021

Kokemuksiin vaikuttaa se, onko kyseessä keskuskaupungin, kainuulaisittain keskikokoisen vaiko pienen kunnan opetushenkilö, rehtori vai ylin johto. Moniammatillinen yhteistyö on hankaloitunut, kun ei enää synny suoraa välitöntä yhteyttä kouluun eikä kouluyhteisöön, siellä oleviin lapsiin, nuoriin eikä aikuisiin.

Järjestämismallin vahvuutena on nähtävä kuraattoripalvelut, jotka ovat pystyneet vastaamaan siihen tarpeeseen, mikä koulun arjessa kussakin kunnassa on. Kuraattorit ovat pystyneet toimimaan nopean toiminnan joukkoina, joilla on valmius tunneissa/päivässä puuttua koulujen arjen sosiaalsiin ongelmiin ja tilanteisiin.

Psykologien osalta hyvinä puolina on koettu koulupsykologien rekrytointi, yksittäisen työntekijän toiminta usean kunnan alueella, psykologien ammatillinen ohjaus ja tuki (työnohjaus), kollegiaalinen tuki sekä keskitetty johtaminen. Heikkouksina puolestaan palvelujen odotusajat, opiskeluhuollon johtaminen, tiedonkulku, rekrytointiongelmat ja henkilövaihdokset. Myös palvelun kustannustehokkuus mietityttään - työajan tehokas käyttö ontuu osittain taustalla, renkaiden päällä.

Opiskeluhooltotyössä painopisteen on oltava ennaltaehkäisevässä yhteisöllisessä työssä eli siinä, miten lasten ja nuorten tarpeisiin ja ongelmiin vastataan parhaiten koulu- ja oppilaitosyhteisössä ja nimenomaan kyseisen koulun arjessa. On oltava kokonaiskäsitys koulusta toimintaympäristönä, jotta sen tarpeisiin ja ongelmiin pystytään parhaiten vastaamaan.

Psykologipalvelujen siirto kuntayhtymälle ei ole poistanut rekrytointiongelmia, mutta helpottanut sitä erityisesti pienten kuntien osalta. Yksikkötasolla jopa vuosittainen vaihtuvuus on aiheuttanut ongelmia pitkäjänteisessä työssä. Puuttuva tietämys koulun käytänteistä ja toimintatavoista on hankaloittanut toimintaa koulun oman väen kanssa. Opiskeluhoollon henkilökunnalta tarvitaan tuntemusta päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten lasten ja nuorten arjesta sekä siitä, mitä ennaltaehkäisevä ja yksilökohtainen opiskeluhoolto kussakin yksikössä on ja kuinka paljon sitä tarvitaan. Pahimmillaan yhden päästessä kartalle on tilalle tullut jo toinen. Psykologien saatavuusongelma on koko ajan läsnä.

Psykologi- ja kuraattoripalvelut ja niiden johtaminen eivät saa karata liian kauas pelipaikalta. Molempien ammattiryhmän työ on koulun työtä ja molemmat ammattiryhmät kuuluvat kouluun. Siksi niitä on myös johdettava osana kouluyhteisöä niissä kouluissa ja oppilaitoksissa, missä työ tehdään.

Heikki Kallunki
alueasiantuntija
OAJ Kainuu